

Správa o realizácii medzinárodnej štúdie ICCS 2022 a prvé výsledky za SR

Na zbere dát sa podieľali: žiaci, učitelia a riaditelia základných a stredných škôl SR, Gabriella Kopas (národný koordinátor ICCS a manažérka pre zber a spracovanie národných dát), Andrea Galádová (teamleader pre realizáciu medzinárodných meraní), ostatní zamestnanci realizujúci medzinárodné merania a administratívna podpora NIVaM.

Zostavili: Mgr. Gabriella Kopas, PhD., Mgr. Andrea Galádová

Odborná úprava: Mgr. Andrea Galádová

Termín zverejnenia: 28. november 2023

Obsah

1 Základné informácie o štúdiu ICCS 2022	3
1.1 Cieľové skupiny, výskumné súbory	4
1.2 Nástroje merania.....	4
1.3 Rámec občianskych vedomostí	5
2 Meranie ICCS 2022 v SR.....	8
2.1 Priebeh merania – všeobecná charakteristika.....	8
3 Závery štúdie ICCS 2022	10
3.1 Medzinárodné porovnanie výkonu	10
3.3 Vedomostné úrovne	13
3.4 Socioekonomické zázemie žiaka.....	15
4 Vybrané položky z dotazníkov	19
4.1 Dotazník pre žiaka.....	19
4.2 Dotazník pre učiteľa a Školský dotazník.....	26

1 Základné informácie o štúdiu ICCS 2022

Medzinárodná štúdia o občianskom vzdelávaní a výchove k občianstvu ICCS 2022 (International Civic and Citizenship Education Study) bola v poradí treťou takouto štúdiou, ktorej sa zúčastnila Slovenská republika. Prvým výskumom IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement) s týmto zameraním bola štúdia **CIVED** v roku **1999**. Jej hlavným cieľom bolo získať obraz o úrovni občianskych vedomostí, zručností, o chápaní pojmov, o postojoch a očakávanej účasti mladých ľudí na živote spoločnosti a poskytnúť informácie o tom, čo vedia 14-roční žiaci o živote spoločnosti a či veria demokratickým inštitúciám a procesom.

Na **CIVED neskôr** nadviazala štúdia **ICCS 2009**, ktorá bola odpoveďou na nové (globálne) výzvy pre vzdelávanie mladých ľudí ako občanov. Skúmala spôsoby, ako sa mladí ľudia pripravujú na prevzatie úlohy občanov v rôznych krajinách v 21. storočí. Zahŕňala tak **národný** ako aj **regionálny kontext** (EÚ a Latinská Amerika) a **zbierala informácie o špecifikách občianskeho vzdelávania a občianskej výchovy** (politických, kultúrnych a výchovných súvislostiach v každej účastníckej krajine). **Slovenská republika** sa do ďalšieho cyklu merania (**ICCS 2016**) **nezapojila**.

V roku 2022 sa do medzinárodnej štúdie **ICCS 2022** zapojili tieto štáty¹: Brazília, Bulharsko², Tai-Pei (Taiwan), Cyprus², Dánsko^{1,2}, Estónsko^{1,2}, Francúzsko^{1,2}, Holandsko^{1,2}, Chorvátsko², Kolumbia¹, Litva^{1,2}, Lotyšsko^{1,2}, Malta², Nórsko¹, Poľsko^{1,2}, Rumunsko², Slovenská republika^{1,2}, Slovinsko^{1,2}, Srbsko, Španielsko^{1,2}, Švédsko^{1,2}, Taliansko^{1,2}. Merania sa tiež zúčastnili ako samostatné geografické regióny Severné Porýnie-Vestfálsko (Nemecko) a Šlezvicko-Holštajnsko (Nemecko).

Od ICCS 2016 došlo k zmenám v globálnom kontexte občianskeho vzdelávania a výchovy k občianstvu, čo má vplyv na túto oblasť vzdelávania. Pre formovanie ICCS 2022 boli obzvlášť dôležité nasledujúce globálne trendy: zvýšená globalizácia a migrácia, ako aj meniace sa príčiny migrácie, rastúce povedomie o dôsledkoch rastúcej rozmanitosti pre občianske vzdelávanie a výchovu k občianstvu, rastúci význam výmeny informácií a zapojenia prostredníctvom digitálnych médií (alternatívne kanály informácií, zaobchádzanie so súkromnými informáciami, agresívna komunikácia), politické zmeny ohrozujúce demokraciu a pandémie COVID-19. V reflexii na tieto zmeny sa primerane rozšíril aj obsah merania ICCS 2022.

S cieľom zohľadniť nedávny vývoj a pretrvávajúce výzvy v globálnom kontexte tvorcovia štúdie identifikovali oblasti obsahu, na ktoré sa zamerali v treťom cykle ICCS, hoci relevantné obsahy pre každú z týchto oblastí boli zahrnuté v nejakej forme už aj v predchádzajúcich cykloch ICCS. **Nové oblasti** na ktoré zamerala štúdia ICCS svoju **pozornosť** v tomto cykle boli:

- *udržateľnosť,*
- *angažovanosť prostredníctvom digitálnych technológií,*

¹ Krajiny označené indexom ¹ sú krajiny OECD, indexom ² krajiny EÚ.

- *rozmanitosť,*
- *názory mladých ľudí na politický systém, globálne občianstvo.*

Kľúčové výskumné otázky pre ICCS 2022 sa týkali občianskych vedomostí žiakov, ich postojov a zaangažovanosti súvisiacej s otázkami občianstva, ako aj kontextov v tejto vzdelávacej oblasti.

1. *Ako sa realizuje občianske vzdelávanie v zúčastnených krajinách?*
2. *Aký je rozsah a rozdiely v občianskych vedomostiach žiakov v rámci a medzi zúčastnenými krajinami?*
3. *Aká je miera angažovanosti žiakov v rôznych sférach spoločnosti a ktoré faktory v rámci krajín alebo medzi krajinami s tým súvisia?*
4. *Aké názory majú žiaci v zúčastnených krajinách o dôležitých občianskych otázkach v modernej spoločnosti a aké sú faktory ovplyvňujúce rozdiely?*
5. *Ako je školské vzdelávanie v zúčastnených krajinách organizované s ohľadom na občianstvo a občiansku výchovu a aký je jej vzťah k vzdelávacím výsledkom žiakov?*

1.1 Cieľové skupiny, výskumné súbory

V súlade s predchádzajúcimi cyklami ICCS pozostávala populácia žiakov, ktorí boli predmetom prieskumu zo žiakov plniacich ôsmy rok povinnej školskej dochádzky za predpokladu, že priemerný vek žiakov v tomto ročníku je 13,5 roka alebo viac. V každej škole zaradenej do vzorky sa vyberie jedna alebo dve triedy a v nich všetci žiaci.

Definícia cieľovej skupiny učiteľov zostávala tiež rovnaká ako v predchádzajúcich cykloch ICCS. V štúdiu ICCS 2022 boli do štúdie formou dotazníkov zapojení všetci učitelia, ktorí vyučujú žiakov v cieľovej triede na každej vybranej škole od začiatku daného školského roka. V každej zúčastnenej škole bolo náhodne vybraných 15 učiteľov a v školách s menej ako 20 učiteľmi boli do vzorky vybraní všetci učitelia. Podobne ako v predchádzajúcich cykloch, štúdia ICCS poskytovala možnosť opýtať sa učiteľov vyučujúcich predmety súvisiace s občianskou náukou (vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť) v cieľovom ročníku ďalšie otázky týkajúce sa vyučovania tém súvisiacich s občianskym vzdelávaním.

1.2 Nástroje merania

Súčasťou prieskumu ICCS 2022 boli tieto nástroje:

- **žiacky test** pozostávajúci z položiek merajúcich občianske vedomosti žiakov a ich schopnosti analyzovať a uvažovať.
- **žiacky dotazník** pozostávajúci z položiek dotazníkového typu zisťujúcich postoje a názory žiakov týkajúcich sa rôznych aspektov oblasti záujmu ICCS.
- **regionálny nástroj** pozostávajúci z položiek dotazníkového typu. Tieto sa administrujú len v krajinách Európskej únie (Európsky modul) resp. Latinskej Ameriky.
- **dotazník pre učiteľov**, ktorý sa administruje učiteľom zaradeným do vzorky. Zisťujú sa v ňom informácie týkajúce sa zázemia učiteľa a o tom, ako učitelia vnímajú faktory súvisiace s kontextom občianskej výchovy a vzdelávania k občianstvu na svojich školách.

- **školský dotazník**, ktorý sa administruje riaditeľom vybraných škôl s cieľom zistiť vplyv škôl na výkon žiakov v štúdiu ICCS.
- Dotazníkové otázky týkajúce sa **národného kontextu** štúdie, ktorý vyplňajú experti národných centier, je určený na zhromažďovanie údajov o štruktúre vzdelávacích systémov, obsahu občianskej náuky v národných kurikulumoch a o ich zmenách. Údaje získané z tohto prieskumu doplnia publikované informačné zdroje o krajinách a ich vzdelávacích systémoch s cieľom pomôcť pri interpretácii výsledkov získaných z nástrojov pre žiakov, školy a učiteľov a pri opise národných kontextov občianskej výchovy a vzdelávania.

1.3 Rámec občianskych vedomostí

Test občianskych vedomostí a porozumenia ICCS je ústredným prvkom tejto štúdie. Na odpovede na testové položky hodnotiace vedomosti a porozumenie žiakov v oblasti občianskych otázok musia žiaci aplikovať odlišné kognitívne procesy. V kontexte ICCS sa občianske vedomosti vyvinuli ako termín používaný na označenie preukázateľných vedomostí žiakov. Pojem **občianske vedomosti zahŕňa** v rámci ICCS **výsledky žiakov presahujúce rámec schopnosti zapamätať si informácie, a tiež obsahuje schopnosť žiakov kriticky uvažovať a aplikovať svoje vedomosti v riešení konkrétnych situáciách.**

Obsahové domény

Obsah, ktorý je základom merania občianskych vedomostí žiakov v ICCS 2022, rovnako ako v predchádzajúcich cykloch, je usporiadaný do štyroch odlišných obsahových domén. Každá obsahová doména sa delí na ďalšie subdomény.

Obsahová doména:

- *občianske inštitúcie a systémy* sa venuje štátnym inštitúciám, ekonomickým systémom a občianskej spoločnosti. Jej subdomény sa zameriavajú na fungovanie štátu a jeho správy vo verejnom záujme, mechanizmy hospodárstva a ekonomiky, ako aj politický systém, odbory, školstvo, kultúru a médiá.
- *občianske princípy* sa zameriava na spoločné etické základy občianskej spoločnosti, a pozostáva z piatich subdomén: rovnosť, sloboda, právny štát, udržateľnosť a solidarita.
- *občianska participácia* sa vzťahuje na prejavy konania jednotlivcov v ich komunitách. Občianska participácia môže pôsobiť na akejkoľvek úrovni spoločenstva a v akejkoľvek spoločenstve kontexte (vrátane školy ako bezprostredného kontextu pre skúmanú vekovú skupinu). Táto doména sa ďalej vrství na subdomény: rozhodovanie, ovplyvňovanie a angažovanosť v komunite.
- *občianske roly a identity* sa explicitne spájajú s celým radom osobných a občianskych vzájomných vzťahov. V zmysle hodnotiaceho rámca sa predpokladá, že jednotlivci sa môžu identifikovať s viacerými občianskymi rolami súčasne. Občianske komunity zahŕňajú referenčné body na mnohých úrovniach, od rodiny a miestnej komunity až po geografické regióny alebo globálnu komunitu. Okrem toho existujú aj komunity založené na špecifických témach (napríklad šport alebo spoločné záujmy) alebo sa dokonca môžu formovať prostredníctvom digitálnych technológií.

Kognitívne domény

Na kompletne zastúpenie kognitívnych aspektov, ktoré sú základom vyjadrenia občianskych zručností žiakov v ICCS 2022 rozlišuje medzi dvoma kognitívnymi oblasťami:

- *poznatie,*
- *uvažovanie a uplatňovanie.*

Tieto načrtávajú typy kognitívnych procesov, ktoré žiaci uplatňujú, keď odpovedajú na testové položky.

Každá zo štyroch obsahových domén zahŕňa rôzne typy vedomostí týkajúcich sa občianskej náuky (faktické, procedurálne, konceptuálne a metakognitívne). Rámec občianskych vedomostí zohľadňuje rozsah, v akom žiaci rozvíjajú schopnosť spracovať obsah týchto štyroch oblastí a dospieť k záverom, ktoré sú širšie ako jednotlivé poznatky. Zahŕňa procesy spojené s pochopením komplexných súborov faktorov ovplyvňujúcich občianske konanie, plánovanie a hodnotenie strategických riešení a výsledkov. Rozsah občianskych vedomostí konceptualizovaný pre ICCS nie je obmedzený na priame aplikácie poznatkov, ktoré vedú k záverom o konkrétnych situáciách. Zahŕňa aj výber a osvojenie si poznatkov, ako aj pochopenie viacerých pojmov, aby bolo možné vyvodiť závery o komplexných, mnohostranných, neznámych a abstraktných situáciách. Na zachytenie týchto odlišných kognitívnych vlastností ICCS 2022 rozlišuje zapamätanie alebo pripomenutie si informácií alebo spracovanie obsahu v zmysle porozumenia od uplatňovania porozumenia v nových situáciách.

Pri odpovedaní na test občianskych vedomostí ICCS 2022 musia žiaci poznať hodnotený obsah z oblasti občianstva a občianskej náuky. Musia byť tiež schopní aplikovať komplexnejšie kognitívne spracovanie svojich občianskych vedomostí a prepojiť ich s reálnym občianskym konaním. Následne sú pozorovateľné dve kognitívne domény, pričom prvá, **poznatie**, načrtáva typy informácií, ktorých znalosť majú žiaci preukázať. Druhá doména, **uvažovanie a uplatňovanie**, podrobne opisuje kognitívne procesy, ktoré žiaci potrebujú na to, aby dospeli k záverom a pretavili svoje vedomosti do občianskeho konania.

Vedomostné úrovne

Podobne ako v predchádzajúcich cykloch prieskumu boli testové položky ICCS 2022 navrhnuté tak, aby poskytli základ pre odvodenie škály občianskych vedomostí, ktorá od ICCS 2016 pozostáva zo štyroch úrovní (**Príloha 1**). Opisujú hierarchiu občianskych vedomostí v zmysle zvyšujúcej sa sofistikovanosti obsahových vedomostí a kognitívnych procesov. Keďže škála bola odvodená empiricky, a nie na základe špecifického modelu poznania, zvyšujúce sa úrovne na škále predstavujú čoraz komplexnejšie obsahové a kognitívne procesy, ktoré sa prejavujú vo výkone. Škála sa rozširuje od jednoduchého obsahu na spodnej hranici až po uvažovanie a analyzovanie na vrchole.

Kognitívne procesy poznávania, uvažovania a uplatňovania možno pozorovať na všetkých štyroch úrovniach škály v závislosti od obsahových otázok, na ktoré sa vzťahujú. Škála obsahuje syntézu spoločných prvkov obsahu na každej úrovni a typické spôsoby, akými žiaci tento obsah využívajú. Každá úroveň škály odkazuje na mieru, do akej žiaci oceňujú vzájomnú

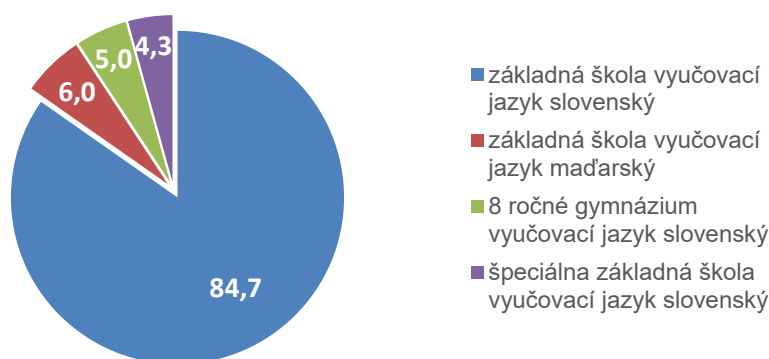
prepojenosť občianskych systémov, ako aj na zmysel, ktorý majú žiaci pre vplyv občianskej participácie na svoje komunity.

Škála vo všeobecnosti odráža vývoj, ktorý zahŕňa konkrétne, známe a mechanické prvky občianstva a občianskej výchovy až po širšie politické a inštitucionálne procesy, ktoré určujú podobu našich občianskych komunít.

2 Meranie ICCS 2022 v SR

Štúdia ICCS 2022 zisťovala na Slovensku vedomosti a postoje žiakov 8. ročníkov ZŠ a špeciálnych ZŠ, ako aj 3. ročníkov osemročných gymnázií (8-GYM). Okrem toho zisťovala aj názory a postoje učiteľov týchto žiakov a riaditeľov škôl. V SR sa testovania zúčastnilo 154 škôl (z nich 10 bolo 8-GYM, 7 špeciálnych základných škôl, 10 ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským), spolu 3 202 žiakov, 1 907 učiteľov a 145 riaditeľov škôl.

Podľa pravidiel medzinárodného centra IEA sa školy do vzorky pre testovanie vyberajú dvojstupňovým stratifikovaným výberom. Na základe takéhoto výberu (podľa tzv. strata) sa zabezpečí, že do vzorky sa v pomernom zastúpení dostanú všetky typy škôl zo všetkých regionálnych jednotiek SR. Prakticky to znamená, že každá škola, ktorá bola vybraná do štúdie ICCS, reprezentuje všetky ostatné školy s rovnakými vlastnosťami, ktoré sa do vzorky nedostali. Výsledok školy zaradenej do testovania teda nie je výsledkom tejto konkrétnej školy, ale vzťahuje sa na všetky školy z rovnakého strata.

Graf 1 Percentuálne zastúpenie žiakov SR z rôznych typov škôl

2.1 Priebeh merania – všeobecná charakteristika

Na Slovensku prebiehalo testovanie ICCS **elektronicky**, pričom prevažná **väčšina** škôl sa zúčastnila merania **online**, v prípade nespoľahlivého internetového pripojenia boli do 6 škôl testovacie nástroje pre žiakov doručené v zásielkach na USB kľúčoch. V jednej škole, kde z technických dôvodov nebolo možné realizovať meranie (počítače s nevyhovujúcimi parametrami), NIVaM zapožičal potrebný počet notebookov tak, aby bolo možné testovanie realizovať. Meranie prebiehalo vo vybraných školách počas riadneho vyučovania.

Organizáciu merania priamo v školách zastrešovali školskí koordinátori – pedagogickí zamestnanci škôl. Administráciu merania zabezpečovali okrem školských koordinátorov aj administrátori testovania a IT technici. Pre zabezpečenie plynulého priebehu merania usporiadal NIVaM pre školských koordinátorov/administrátorov školenie, ktoré bolo realizované online. Medzinárodné centrum tiež pripravilo príručky pre školských koordinátorov a administrátorov, ktoré boli v spolupráci s medzinárodným centrom preložené do slovenského jazyka a boli k dispozícii pre školských koordinátorov.

Samotné meranie prebiehalo **výlučne elektronickou formou** v školách od **25. apríla do 6. mája 2022**. Žiaci vyplňali **vedomostný test**, ktorým sa zisťovali vedomosti a porozumenie problematiky občianstva, **dotazník pre žiaka** zisťoval dispozície žiakov vo vzťahu k občianskej náuke a k občianstvu a **európsky modul** zisťoval regionálny kontext. Ten obsahoval *krátky test vedomostí* a *dotazník*, ktorý bol zameraný na postoje a vzťah žiakov k občianstvu v Európe. Riaditelia vyplňali **školský dotazník**, ktorý sledoval riadenie školy, školskú klímu. **Dotazník pre učiteľa** bol zameraný na identifikáciu cieľov občianskej výchovy, vyučovacích postupov v triede a ďalších faktorov, ktoré vplývajú na vedomosti a postoje žiakov v oblasti občianskej výchovy a občianstva.

3 Závery štúdie ICCS 2022

Výsledky štúdie ICCS 2022 vychádzajú z údajov od vyše **82 000 žiakov** 8. tried ZŠ (alebo ekvivalentov) z **viac ako 3 400 škôl** v **23** zúčastnených **krajinách**. Nasledujúce základné informácie obsahujú vybrané údaje z vedomostného testu, dotazníka pre žiaka a európskeho dotazníka, ako aj dotazníka pre riaditeľa školy a vybraných učiteľov vyučujúcich v danom ročníku.

Priemerný vek žiakov ktorí sa zúčastnili štúdie ICCS bol v jednotlivých krajinách **14,4 roka**, v **SR** to bolo **14,3 roka**.

3.1 Medzinárodné porovnanie výkonu

Vedomostný test zisťoval faktografické vedomosti žiakov a interpretačné zručnosti vo vzťahu k materiálom s občianskou tematikou. Pre porovnanie boli výsledky vedomostného testu zo zúčastnených krajín štandardizované v prvom cykle ICCS 2009 na priemernú hodnotu 500 bodov so štandardnou odchýlkou 100. Hodnotenie vedomostí žiakov v jednotlivých krajinách ICCS tak v ICCS 2022 dosiahlo v priemere **452 až 583 bodov (Tabuľka 1)**.

Či už štatisticky vyššie, porovnateľné resp. štatisticky nižšie skóre ako priemer krajín ICCS 2022 dosiahli žiaci zhodne vždy vo ôsmich krajinách participujúcich v štúdii ICCS 2022. Najvyššie skóre dosiahli žiaci v Tai-Pei (Taiwan) 583 bodov, Švédsku 565 bodov a Poľsku 554 bodov, naopak najnižšie skóre žiaci na Cypre 459 bodov, v Bulharsku 456 bodov a Kolumbii 452 bodov.

Celkový **priemer krajín ICCS 2022** dosiahol priemer **508 bodov**, žiaci **Slovenskej republiky** dosiahli výsledky s priemernou hodnotou **501 bodov**, čo je výsledok **štatisticky nižší ako priemer krajín ICCS**. Výsledok **porovnateľný s** výsledkom žiakov **SR** dosiahli žiaci v 6 krajinách a to v **Španielsku, Litve, Holandsku, Francúzsku, Slovinsku a na Malte**.

V **porovnaní** s predchádzajúcim cyklom, do ktorého sa Slovenská republika zapojila (**ICCS 2009**), dosiahli žiaci Slovenskej republiky v aktuálne realizovanom cykle **ICCS 2022** **signifikantne nižšie skóre o 28 bodov. (Tabuľka 2)** Takýto veľký pokles vo výkone neznamenal ani jedna z krajín, ktorá sa zapojila do ICCS 2022 a zároveň ICCS 2009.

Tabuľka 1 Výsledky participujúcich krajín v medzinárodnej štúdii ICCS 2022

krajina	ročník	priemerný vek	rozloženie výsledkov ICCS 2022					skóre (S.E)	HDI
			250	350	450	550	650		
Tai-Pei (Taiwan)	8	14,2						583 (2,3)	▲ 0,93
Švédsko ¹	8	14,8						565 (3,5)	▲ 0,95
Poľsko	8	14,4						554 (2,5)	▲ 0,88
Estónsko	8	15,0						545 (5,5)	▲ 0,89
Chorvátsko ¹	8	14,7						531 (2,6)	▲ 0,86
Nórsko (9) ¹	9	14,9						529 (2,8)	▲ 0,96
Taliansko	8	13,8						523 (3,6)	▲ 0,90
Španielsko	8	14,0						510 (3,3)	0,91
Litva	8	14,8						509 (4,0)	0,88
Holandsko‡	8	14,1						508 (4,1)	0,94
Francúzsko	8	13,9						508 (3,3)	0,90
Slovinsko	8	13,9						504 (2,3)	0,92
Slovenská republika	8	14,3						501 (3,3)	▼ 0,85
Lotyšsko ¹	8	14,8						490 (2,8)	▼ 0,86
Malta	8	13,6						490 (7,4)	▼ 0,92
Rumunsko	8	15,0						470 (9,1)	▼ 0,82
Srbsko	8	14,6						464 (3,4)	▼ 0,80
Cyprus	8	13,9						459 (2,5)	▼ 0,90
Bulharsko	8	14,8						456 (4,6)	▼ 0,80
Kolumbia	8	14,1						452 (3,8)	▼ 0,75
ICCS 2022 priemer		14,4	pod D	D	C	B	A	508 (0,9)	

vedomostné úrovne

krajiny nespĺňajúce požiadavky na účasť vo vzorke

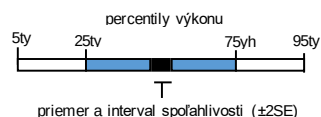
Brazília	8	14,1						457 (3,3)	0,75
Dánsko	8	14,8						556 (3,5)	0,95

vybraný región Nemecka spĺňajúci požiadavky na účasť

Severné Porýnie-Vestfálsko	8	14,3						524 (2,6)	▲ 0,94
----------------------------	---	------	--	--	--	--	--	-----------	--------

vybraný región Nemecka nespĺňajúci požiadavky na účasť

Šlezvicko-Holštajnsko	8	14,5						544 (4,4)	0,92
-----------------------	---	------	--	--	--	--	--	-----------	------

▼ Krajina dosiahla signifikantne nižší výkon ako priemer krajín ICCS.

▲ Krajina dosiahla signifikantne vyšší výkon ako priemer krajín ICCS.

() Štandardné chyby (S.E) sa zobrazujú v zátvorkách.

(9) Do štúdie boli zaradení žiaci vyššieho ročníka a nie žiaci medzinárodne definovanej populácie.

‡ Kritérium v výbere vzorky bolo splnené po zaradení náhradných škôl.

¹ Národne definovaná populácia pokrýva 90 % až 95 % národnej cieľovej populácie.

HDI Index ľudského rozvoja

Boldom sú označené krajiny, ktoré dosiahli porovnateľný výkon ako SR.

Tabuľka 2 Zmeny vo výkone krajín medzi jednotlivými cyklami ICCS 2009, ICCS 2016 a ICCS 2022

krajina	2022	2016	2009	rozdiel (2022 - 2016)	rozdiel (2022 - 2009)	rozdiel (2016 - 2009)
Tai-Pei (Taiwan)	583 (2,3) ▲	581 (3,0)	559 (2,4)	2 (4,6)	24 (5,3)	22 (5,0)
Švédsko ¹	565 (3,5) ▲	579 (2,8)	537 (3,1)	-15 (5,2)	28 (6,2)	42 (5,2)
Poľsko	554 (2,5) ▲	-	536 (4,7)	-	18 (6,7)	-
Estónsko	545 (5,5) ▲	546 (3,1)	525 (4,5)	-1 (6,8)	20 (8,2)	21 (6,3)
Chorvátsko ¹	531 (2,6) ▲	531 (2,5)	-	0 (4,5)	-	-
Nórsko (9) ¹	529 (2,8) ▲	564 (2,2)	538 (4,0)	-35 (4,4)	-9 (6,4)	25 (5,5)
Taliano	523 (3,6) ▲	524 (2,4)	531 (3,3)	-1 (5,1)	-8 (6,3)	-6 (5,1)
Španielsko	510 (3,3)	-	505 (4,1)	-	5 (6,7)	-
Litva	509 (4,0)	518 (3,0)	505 (2,8)	-9 (5,7)	4 (6,4)	13 (5,2)
Holandsko‡	508 (4,1)	523 (4,5)	-	-15 (6,7)	-	-
Francúzsko	508 (3,3)	-	-	-	-	-
Slovinsko	504 (2,3) ▼	532 (2,5)	516 (2,7)	-28 (4,3)	-12 (5,4)	16 (4,8)
Slovenská republika	501 (3,3) ▼	-	529 (4,5)	-	-28 (6,9)	-
Lotyšsko ¹	490 (2,8) ▼	492 (3,1)	482 (4,0)	-2 (5,0)	9 (6,4)	11 (5,9)
Malta	490 (7,4) ▼	491 (2,7)	490 (4,5)	-2 (8,3)	0 (9,6)	2 (6,1)
Rumunsko	470 (9,1) ▼	-	-	-	-	-
Srbsko	464 (3,4) ▼	-	-	-	-	-
Cyprus	459 (2,5) ▼	-	453 (2,4)	-	6 (5,3)	-
Bulharsko	456 (4,6) ▼	485 (5,3)	466 (5,0)	-29 (7,6)	-11 (8,0)	19 (8,0)
Kolumbia	452 (3,8) ▼	482 (3,4)	462 (2,9)	-30 (5,7)	-10 (6,3)	20 (5,5)
ICCS 2022 priemer	508 (0,9)					
ICCS 2022/2016 priemer	514 (1,1)	527 (0,9)		-13 (3,0)		
ICCS 2022/2009 priemer	511 (1,0)		509 (1,0)		2 (4,3)	
ICCS 2016/2009 priemer		527 (1,0)	510 (1,1)			17 (3,4)
krajiny nespĺňajúce požiadavky na účasť vo vzorke						
Brazília	457 (3,3)	-	-	-	-	-
Dánsko	556 (3,5)	-	-	-	-	-
vybraný región Nemecka spĺňajúci požiadavky na účasť						
Severné Porýnie-Vestfálsko	524 (2,6) ▲	-	-	-	-	-
vybraný región Nemecka nespĺňajúci požiadavky na účasť						
Šlezvicko-Holštajnsko	544 (4,4)	-	-	-	-	-

() Štandardné chyby (S.E) sa zobrazujú v zátvorkách.

(9) Do štúdie boli zaradení žiaci vyššieho ročníka a nie žiaci medzinárodne definovanej populácie.

‡ Kritérium výberu vzorky bolo splnené po zaradení náhradných škôl.

¹ Národné definovaná populácia pokrýva 90 % až 95 % národnej cieľovej populácie.

- dáta nie sú k dispozícii

výsledok krajiny v ICCS 2022 je:

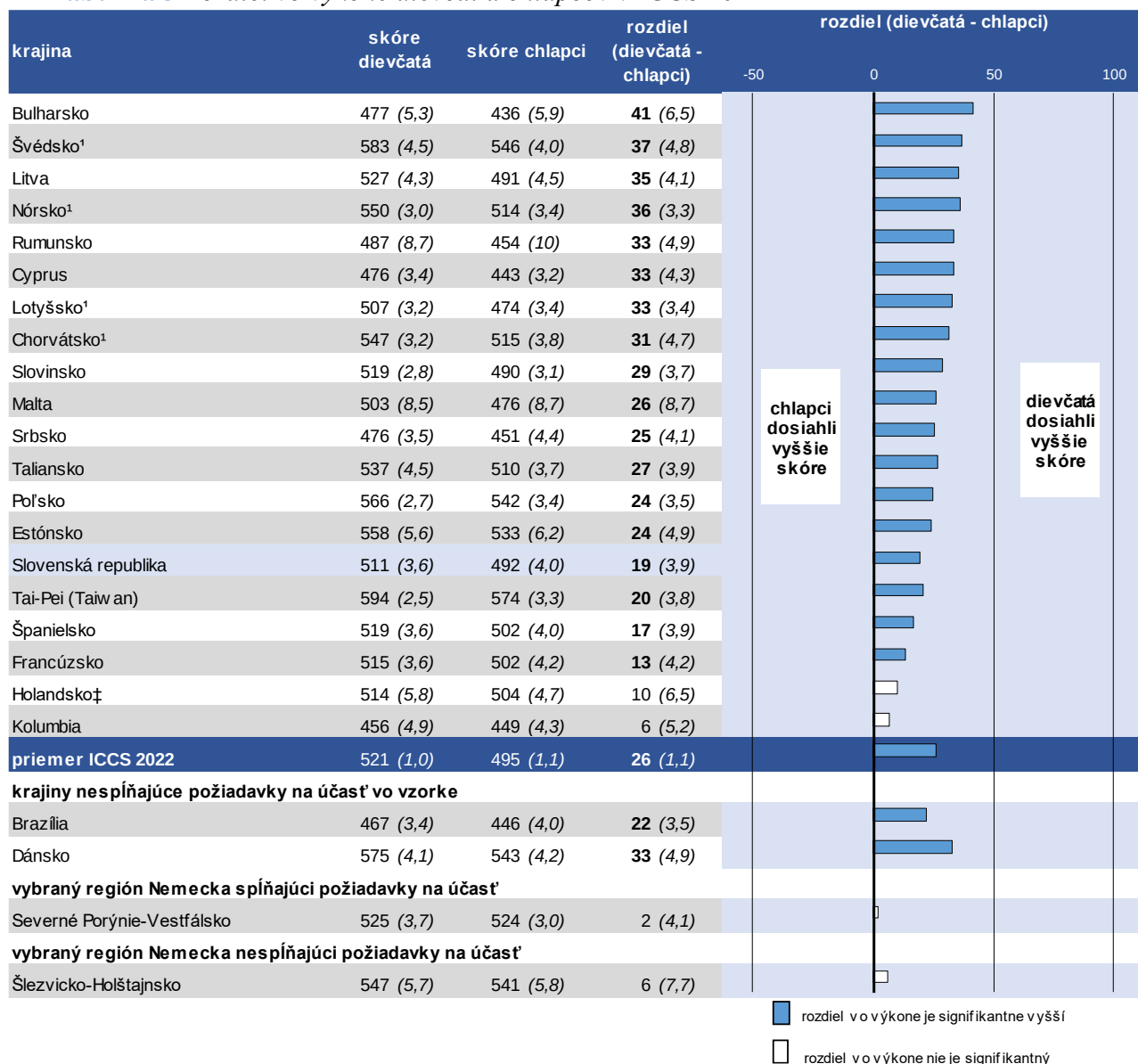
signifikantne **vyšší** ako priemer ICCS 2022 ▲

signifikantne **nížší** ako priemer ICCS 2022 ▼

3.2 Výsledky na základe pohlavia

V priemere krajín ICCS 2022 sú rozdiely vo výkone podľa pohlavia štatisticky významné v prospech dievčat s hodnotou 521 bodov v porovnaní s výkonom chlapcov 495 bodov takmer vo všetkých krajinách štúdie ICCS (Tabuľka 3). Platí to aj pre dievčatá v SR (511 bodov), ktoré dosiahli o 19 bodov vyššie skóre ako chlapci (492 bodov). Rozdiel je podobný ako v roku 2009, kedy dievčatá v SR dosiahli výkon na úrovni 537 bodov a chlapci na úrovni 520 bodov.

Tabuľka 3 Rozdiel vo výkone dievčat a chlapcov v ICCS 2022

3.3 Vedomostné úrovne

Podľa dosiahnutých priemerných výsledkov boli žiaci jednotlivých krajín zaradení do **štyroch** úrovni **občianskych vedomostí**. Tieto údaje hovoria o kvalite vedomostí žiakov a tým aj o kvalite výučby.

Vo všetkých zúčastnených krajinách ICCS 2022 dosiahlo približne 60 % žiakov (15 krajín) skóre, ktoré ich zaradilo do úrovne A alebo B občianskych vedomostí. Ďalších 24 % žiakov dosiahlo skóre zodpovedajúce úrovni C. V 6 krajinách najvyššie percento žiakov patrilo do úrovne A a v ďalších jedenástich krajinách bolo najvyššie percento žiakov zaradených do úrovne B (**Tabuľka 4**).

V Slovenskej republike najviac žiakov dosiahlo výkon zaraďujúci ich do vedomostnej úrovne **B (29,3 % žiakov)**, nasledovala úroveň **A**, do ktorej patrilo **25,9 %** našich žiakov. **Najmenej žiakov** dosiahlo výkon na úrovni **D (15,2 % žiakov)** resp. **pod úrovňou D 4,4 %** žiakov.

V porovnaní s predchádzajúcim cyklom ICCS 2009² sme zaznamenali mierny pokles percentuálneho zastúpenia žiakov SR na najvyšších úrovniach a naopak nárast na najnižších úrovniach – D a C (**Tabuľka 5**).

Tabuľka 4 Percentuálne zastúpenie žiakov vo vedomostných úrovniach v ICCS 2022

krajina	pod úrovňou D	úroveň D	úroveň C	úroveň B	úroveň A	
Tai-Pei (Taiwan)	0,3 (0,1)	2,8 (0,4)	9,3 (0,7)	25,5 (1,1)	62,1 (1,2)	
Švédsko ¹	1,2 (0,3)	6,4 (0,7)	14,3 (0,8)	25,2 (0,9)	52,8 (1,4)	
Poľsko	0,5 (0,2)	4,3 (0,5)	15,4 (0,8)	32,2 (1,1)	47,6 (1,3)	
Estónsko	0,8 (0,3)	5,5 (0,7)	18,9 (1,3)	31,5 (1,5)	43,4 (2,4)	
Nórsko ¹	^ ^	5,0 (0,6)	20,9 (1,1)	37,6 (1,3)	36,1 (1,3)	
Chorvátsko ¹	2,6 (0,4)	9,3 (0,7)	18,1 (0,8)	29,4 (0,8)	40,6 (1,2)	
Taliano	1,1 (0,3)	7,0 (0,8)	22,3 (1,6)	34,8 (1,4)	34,7 (2,0)	
Španielsko	2,0 (0,4)	12,0 (1,2)	23,7 (1,3)	31,5 (1,6)	30,8 (1,8)	
Francúzsko	1,5 (0,3)	9,6 (0,9)	24,1 (1,2)	36,1 (1,1)	28,8 (1,3)	
Litva	1,8 (0,3)	10,6 (0,9)	24,9 (1,2)	32,5 (1,1)	30,1 (1,8)	
Holandsko†	1,6 (0,3)	9,9 (0,8)	25,5 (0,9)	33,9 (0,9)	29,0 (1,2)	
Lotyšsko ¹	1,2 (0,2)	9,5 (0,6)	27,8 (1,0)	36,1 (1,2)	25,4 (1,2)	
Slovinsko	2,9 (0,6)	11,4 (1,1)	25,2 (1,1)	32,5 (1,2)	28,0 (1,3)	
Slovenská republika	4,4 (1,4)	15,2 (1,6)	25,1 (1,3)	29,3 (1,7)	25,9 (2,1)	
Malta	1,8 (0,3)	11,8 (0,9)	30,8 (1,2)	35,6 (1,5)	20,0 (1,1)	
Rumunsko	5,5 (1,1)	18,8 (2,1)	26,8 (2,1)	30,6 (2,5)	18,3 (3,1)	
Bulharsko	4,2 (0,6)	19,4 (1,8)	32,7 (1,7)	29,6 (1,2)	14,0 (1,1)	
Cyprus	5,8 (0,6)	21,9 (0,9)	31,0 (1,2)	25,9 (1,0)	15,4 (0,8)	
Srbsko	7,9 (1,0)	22,7 (1,6)	27,5 (1,4)	24,7 (1,4)	17,3 (1,3)	
Kolumbia	5,2 (0,6)	23,6 (1,5)	32,4 (1,4)	26,7 (1,4)	12,2 (1,1)	
priemer ICCS 2022	2,6 (0,1)	11,8 (0,2)	23,8 (0,3)	31,1 (0,3)	30,6 (0,4)	

□ pod úrovňou D ■ úroveň D
■ úroveň C ■ úroveň B
■ úroveň A

krajiny nespĺňajúce požiadavky na účasť vo vzorke						
Brazília	6,8 (0,6)	22,7 (0,9)	30,7 (1,0)	24,2 (1,0)	15,7 (1,1)	
Dánsko	1,3 (0,3)	6,1 (0,6)	15,3 (0,9)	27,3 (1,1)	49,9 (1,5)	
vybraný región Nemecka spĺňajúci požiadavky na účasť						
Severné Porýnie-Vestfálsko	1,5 (0,2)	9,0 (0,7)	22,8 (1,1)	30,5 (1,2)	36,3 (1,1)	
vybraný región Nemecka nespĺňajúci požiadavky na účasť						
Šlezvicko-Holštajnsko	1,1 (0,4)	7,8 (1,2)	17,9 (1,6)	27,9 (1,6)	45,2 (1,9)	

² V cykle ICCS 2016 nastala zmena v počte vedomostných úrovní. Posledná – najnižšia úroveň z cyklu 2009 (pod úrovňou C – menej ako 395 bodov) bola v cykle 2016 rozdelená na dve úrovne a to úroveň D (311 – 394 bodov) a pod úrovňou D (menej ako 311 bodov).

Tabuľka 5 Percentuálne zastúpenie žiakov SR vo vedomostných úrovniach v cykloch ICCS 2009 a 2022

	2022		2009	
	ICCS	SR	ICCS	SR
pod úrovňou D (menej ako 311)	2,6	4,4	15,7	7,2
úroveň D (311-394)	11,8	15,2		
úroveň C (395-478)	23,8	25,1	26,0	22,1
úroveň B (479 - 562)	31,1	29,3	30,5	33,9
úroveň A (viac ako 563)	30,6	25,9	27,8	36,8

3.4 Socioekonomické zázemie žiaka

V oboch predchádzajúcich cykloch ICCS bolo socioekonomické zázemie žiakov premennou s najkonzistentnejším a najsilnejším vzťahom s občianskymi vedomosťami žiakov. Miera prepojenia medzi socioekonomickým zázemím a občianskymi vedomosťami sa však v jednotlivých krajinách výrazne líšila.

Na meranie a vykazovanie socioekonomického zázemia žiakov boli v ICCS 2022 použité odpovede z dotazníka pre žiakov. Tie sa týkali profesijného postavenia rodičov, vzdelania rodičov a počtu kníh v domácnosti a išlo o tie isté tri premenné socioekonomického zázemia, ktoré boli použité v ICCS 2009 a ICCS 2016.

Povolania rodičov (ako ich uviedli žiaci v odpovediach na otázky s tvorbou odpovede) boli kódované na základe medzinárodnej klasifikácie ISCO-08. Táto klasifikácia bola následne transformovaná na skóre medzinárodného sociálno-ekonomického indexu (SEI) profesijného statusu. Pri sumarizácii vzťahu medzi zamestnaním rodičov a občianskymi vedomosťami žiakov bola škála SEI rozdelená do dvoch kategórií na základe medzinárodných hraničných bodov označujúcich *nízky a stredný zamestnanecký status* (menej ako 50 bodov na škále SEI) a *stredne vysoký zamestnanecký status* (50 bodov na škále SEI a viac).

Na meranie dosiahnutého **vzdelania rodiča** boli použité vopred definované kategórie označujúce dosiahnutú úroveň vzdelania rodičov v každej krajine. Tieto kategórie boli vytvorené na základe Medzinárodnej klasifikácie vzdelania (ISCED). V prípade, že žiaci poskytli údaje za oboch rodičov, ako ukazovateľ dosiahnutého vzdelania rodičov bola použitá najvyššia úroveň dosiahnutého vzdelania jedného z rodičov. Pri sumarizácii asociácie medzi najvyššou úrovňou dosiahnutého vzdelania rodičov a občianskymi vedomosťami žiaka sme použili dve kategórie vzdelania rodičov: dosiahnuté *stredoškolské a nižšie vzdelanie* (bez ukončeného bakalárskeho alebo vyššieho stupňa) a *vysokoškolské vzdelanie* (bakalársky alebo vyšší stupeň).

Ako meradlo **domácich zdrojov** bola použitá odpoveď žiakov na otázku o **počte kníh** (rozdelených do šiestich kategórií) v **domácnosti**. Išlo o kategórie *0 až 10 kníh*, *11 až 25 kníh*, *26 až 100 kníh*, *101 až 200 kníh* a *viac ako 200 kníh*. Pri zisťovaní vzťahu medzi počtom kníh v domácnosti a občianskymi vedomosťami žiakov boli použité dve kategórie: *menej ako 26 kníh* a *26 kníh a viac*.

Bola zistená štatisticky významná súvislosť medzi každou z troch premenných socioekonomického zázemia žiaka a jeho občianskymi vedomosťami (Tabuľka 5). Horizontálne grafy znázorňujú veľkosť (v bodoch škály občianskych vedomostí), smer a štatistickú významnosť rozdielu medzi priemerným skóre občianskych vedomostí žiakov v jednotlivých kategóriách. Pre každú z troch premenných modro tieňovaná časť vyjadruje štatisticky významný rozdiel v občianskych vedomostiach žiakov v prospech skupiny s vyšším socioekonomickým statusom, resp. vyšším dosiahnutým vzdelaním (vysokoškolské vzdelanie) resp. počtom kníh nad 26. Červená tieňovaná časť, ak by existovala, by ukazovala štatisticky významný rozdiel v občianskych vedomostiach žiakov v prospech skupiny s nižším socioekonomickým statusom resp. nižším dosiahnutým vzdelaním rodiča resp. počtom kníh pod 26.

Tabuľka 5 Percentuálny podiel žiakov a skóre na škále socioekonomického zázemia na základe kategórie pre najvyššiu úroveň povolania rodičov, vzdelania rodičov a počet kníh v domácnosti a porovnanie priemerných občianskych vedomostí medzi kategóriami

krajina	výkon vzhľadom na povolanie rodičov													
	SEI menej ako 50								SEI viac ako 50					
	%	skóre	-100	-80	-60	-40	-20	0	20	40	60	80	100	skóre
Bulharsko	53 (1,6)	435 (5,2)											507 (5,4)	47 (1,6)
Cyprus	43 (0,9)	431 (2,8)											491 (3,4)	57 (0,9)
Estónsko	42 (1,8)	521 (4,6)											571 (5,7)	58 (1,8)
Francúzsko	52 (1,4)	490 (3,5)											546 (3,1)	48 (1,4)
Holandsko†	49 (1,4)	490 (4,5)											537 (5,5)	51 (1,4)
Chorvátsko¹	55 (1,5)	514 (2,8)											557 (2,8)	45 (1,5)
Kolumbia	69 (1,4)	446 (3,8)											496 (5,8)	31 (1,4)
Litva	44 (1,6)	483 (3,3)											542 (5,2)	56 (1,6)
Lotyšsko¹	49 (1,5)	477 (3,1)											520 (3,0)	51 (1,5)
Malta	50 (2,2)	473 (5,2)											532 (6,2)	50 (2,2)
Nórsko¹	41 (1,2)	510 (2,7)											564 (2,6)	59 (1,2)
Poľsko	52 (1,2)	533 (3,0)											582 (2,7)	48 (1,2)
Rumunsko	64 (4,8)	459 (7,7)											514 (9,4)	36 (4,8)
Slovenská republika	58 (1,3)	480 (3,2)											550 (3,7)	42 (1,3)
Slovinsko	42 (1,1)	483 (2,6)											525 (2,7)	58 (1,1)
Srbsko	67 (1,8)	448 (3,2)											508 (4,9)	33 (1,8)
Španielsko	56 (1,6)	496 (3,3)											537 (3,6)	44 (1,6)
Švédsko¹	43 (1,6)	538 (4,0)											601 (3,5)	57 (1,6)
Tai-Pei (Taiwan)	43 (1,3)	564 (2,9)											605 (2,8)	57 (1,3)
Taliansko	61 (1,5)	510 (3,9)											551 (3,4)	39 (1,5)
priemer ICCS 2022	52 (0,4)	489 (0,9)											542 (1,0)	48 (0,4)

krajiny nespĺňajúce požiadavky na účasť vo vzorke

Brazília	72 (1,0)	450 (3,4)												497 (4,9)	28 (1,0)
Dánsko	36 (1,4)	527 (4,5)												580 (3,6)	64 (1,4)

vybraný región Nemecka spĺňajúci požiadavky na účasť

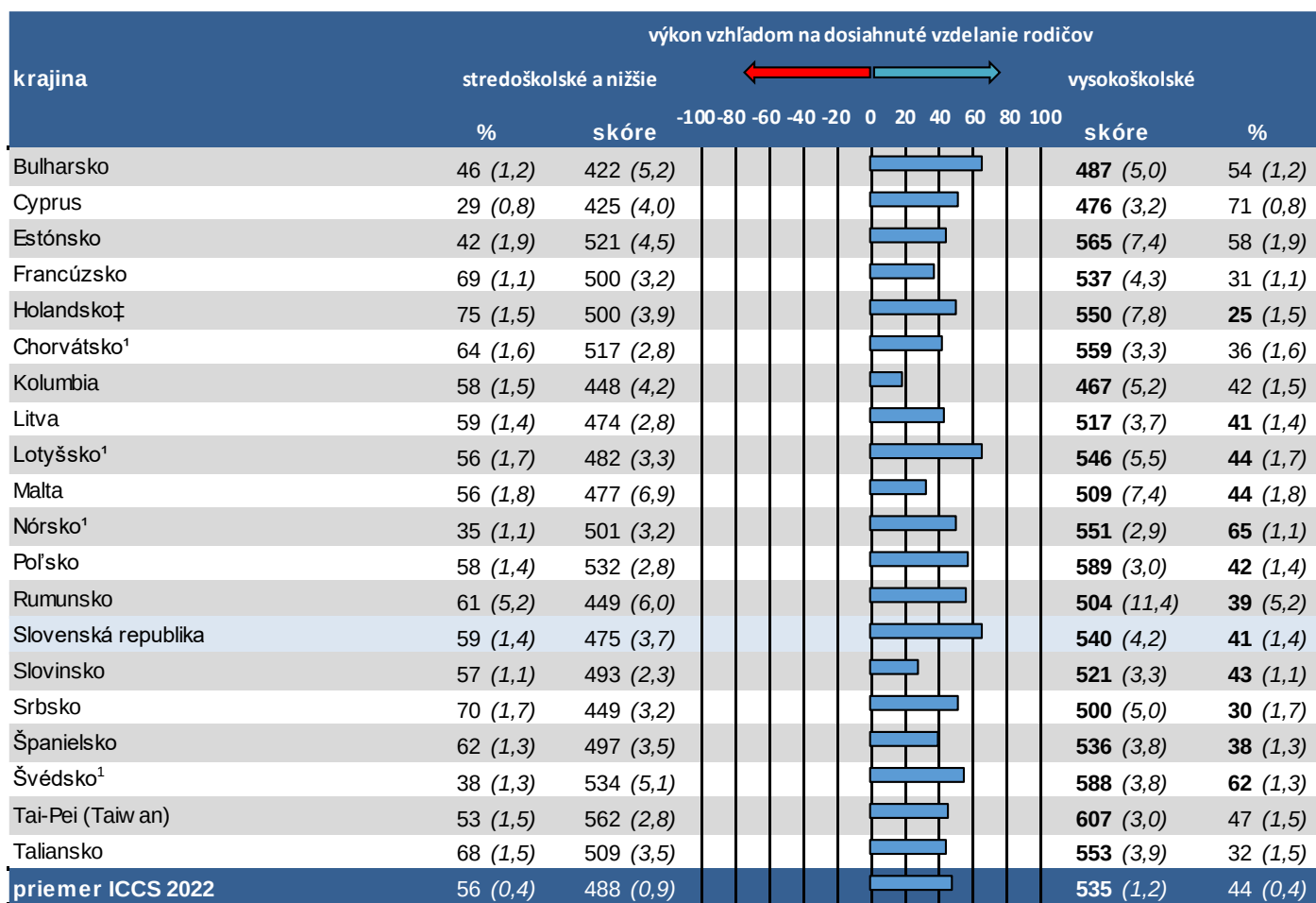
Severné Porýnie-Vestfálsko	60 (1,2)	508 (3,1)												579 (3,8)	40 (1,2)
----------------------------	----------	-----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-----------	----------

vybraný región Nemecka nespĺňajúci požiadavky na účasť

Šlezvicko-Holštajnsko	58 (1,8)	525 (4,6)												588 (5,1)	42 (1,8)
-----------------------	----------	-----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-----------	----------

platí pre všetky časti Tabuľky 5

 rozdiel je štatisticky významný
 rozdiel nie je štatisticky významný

krajiny nespĺňajúce požiadavky na účasť vo vzorke

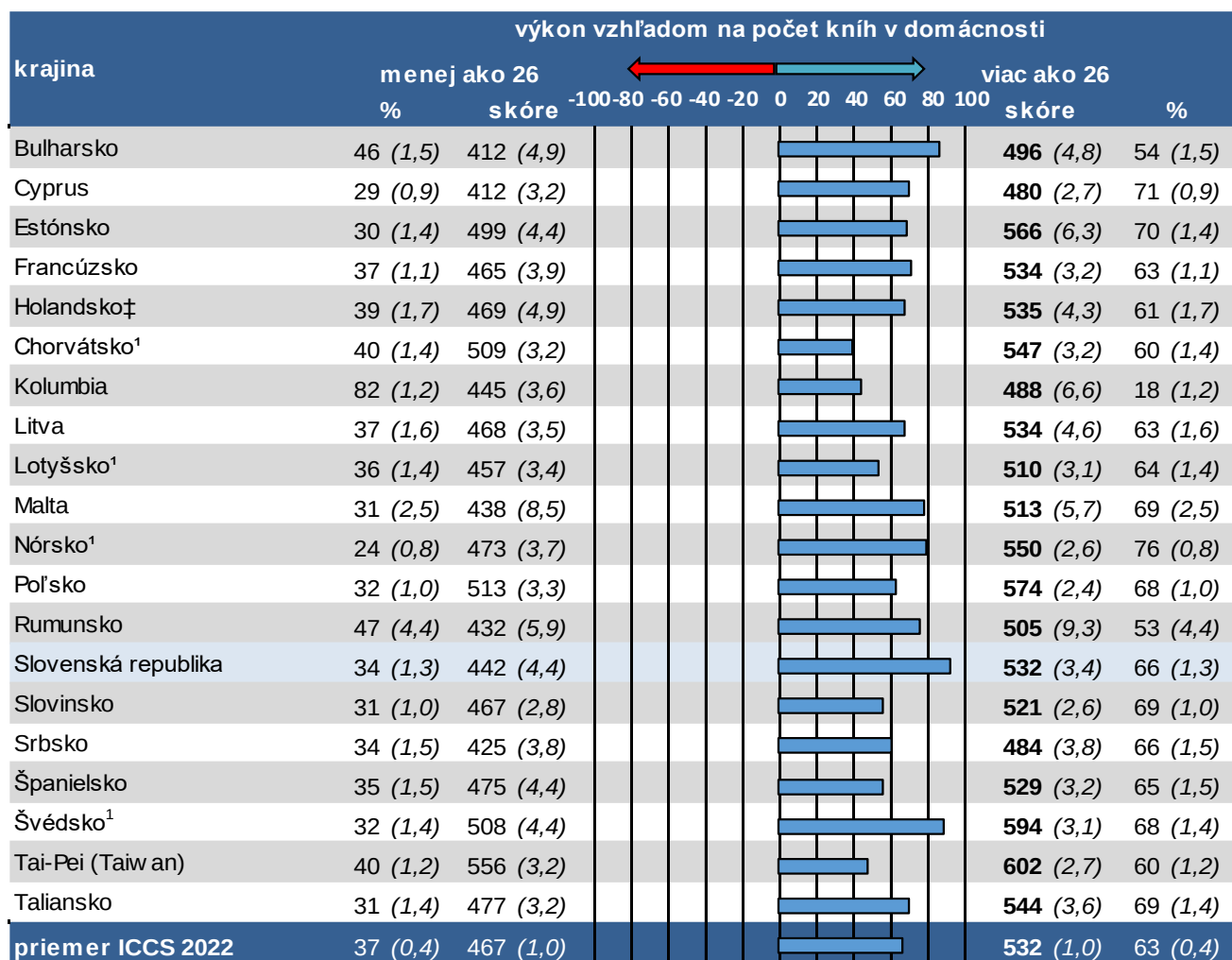
Brazília	68 (1,1)	438 (3,0)													496 (6,0)	32 (1,1)
Dánsko	73 (1,2)	551 (3,3)													591 (4,8)	27 (1,2)

vybraný región Nemecka spĺňajúci požiadavky na účasť

Severné Porýnie-Vestfálsko	84 (0,9)	530 (2,6)													556 (6,9)	16 (0,9)
----------------------------	----------	-----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-----------	----------

vybraný región Nemecka nespĺňajúci požiadavky na účasť

Šlezvicko-Holštajnsko	83 (1,1)	543 (4,2)													566 (9,3)	17 (1,1)
-----------------------	----------	-----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-----------	----------

krajiny nespĺňajúce požiadavky na účasť vo vzorke

Brazília	77 (0,9)	441 (2,7)												513 (6,9)	23 (0,9)
Dánsko	31 (1,2)	516 (4,3)												578 (3,4)	69 (1,2)

vybraný región Nemecka spĺňajúci požiadavky na účasť

Severné Porýnie-Vestfálsko	35 (1,0)	482 (3,3)												558 (3,1)	65 (1,0)
----------------------------	----------	-----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-----------	----------

vybraný región Nemecka nespĺňajúci požiadavky na účasť

Šlezvicko-Holštajnsko	27 (1,2)	484 (6,7)												567 (4,6)	73 (1,2)
-----------------------	----------	-----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-----------	----------

4 Vybrané položky z dotazníkov

4.1 Dotazník pre žiaka

Postoje žiakov k rodovej rovnosti

Štúdia ICCS 2022 obsahovala šesť položiek z predchádzajúcich cyklov (2009, 2016), ako aj jednu novú položku (len 2022)³. Určenú na meranie postojov žiakov k **rodovej rovnosti**. **Rozhodný súhlas** resp. **súhlas** s nasledovnými výroky⁴: *muži a ženy by mali mať rovnaké možnosti na účasť vo vláde* vyjadrilo v priemere krajín ICCS 94 % žiakov (SR 93 % žiakov); *muži a ženy by mali mať vo všetkom rovnaké práva* (ICCS 92 %, SR 90 % žiakov), *ženy by mali zostať mimo politiky* (ICCS 17 %, SR 19 % žiakov), *ak nie je dostatok pracovných miest, muži by mali mať prednostné právo na prácu pred ženami* (ICCS 22 %, SR 33 % žiakov), *muži a ženy by mali dostávať rovnaký plat, ak robia tú istú prácu* (ICCS 90 %, SR 90 % žiakov) a *muži sú lepšie kvalifikovaní byť politickými lídrami ako ženy* (ICCS 27 %, SR 32 % žiakov).

Pri pohľade na zmeny hodnoty na **škále v podpore rodovej rovnosti** došlo v priemere krajín ICCS medzi rokmi 2009 a 2022 k nárastu o menej ako dva body ($p < 0,05$) a k veľmi malému nárastu medzi rokmi 2016 a 2022 – o menej ako pol bodu ($p < 0,05$) (**Tabuľka 6**). Najväčší nárast, o viac ako tri body, medzi cyklami 2009 a 2022 zaznamenali v Taliansku, Poľsku a na Cypre. O viac ako tri body významne vyššie bodové skóre ako priemer krajín ICCS 2022 v tejto problematike dosiahli žiaci v Taj-Pei (Taiwan), Francúzsku, Taliansku a Švédsku, naopak významne nižšie o viac ako tri body než priemer krajín ICCS 2022 v Bulharsku, Kolumbii, Lotyšsku, Srbsku a Slovenskej republike.

Štúdia ICCS skúmala aj rozdiely v postojoch žiakov k rodovej rovnosti aj v skupinách definovaných podľa **pohlavia** (dievčatá vs. chlapci), **socioekonomického zázemia** (nad vs. pod priemernou hodnotou socioekonomického statusu) a **úrovne občianskych vedomostí** (vysoká vs. nízka) (**Tabuľka 7**).

V priemere krajín ICCS sme najvýraznejší rozdiel (10 bodov) v podpore rodovej rovnosti zaznamenali medzi **pohlaviami**. **Dievčatá** vyjadrili **väčšiu podporu otázkam rodovej rovnosti** ako **chlapci**. Tento rozdiel bol významný v každej krajine zapojenej v štúdiu ICCS a najväčší bol v Estónsku, Litve, Poľsku, Nórsku a Slovinsku (12 alebo viac bodov). V SR tento rozdiel predstavoval 9 bodov.

V priemere krajín ICCS sme druhý najvýraznejší rozdiel (9 bodov) v podpore rodovej rovnosti zaznamenali medzi žiakmi dosahujúcimi vysokú a nízku úroveň **občianskych vedomostí**. Žiaci s **vyššou úrovňou** občianskych vedomostí vyjadrujú **väčšiu podporu otázkam rodovej rovnosti** ako žiaci s **nízkou úrovňou** občianskych vedomostí. Tento rozdiel bol významný v každej krajine zapojenej v štúdiu ICCS 2022 a najväčší (11 a viac bodov) bol v Tai-Pei (Taiwan), Kolumbii a Švédsku. V SR predstavoval tento rozdiel 9 bodov.

³ Táto nová položka (*V parlamente by mal byť rovnaký počet mužov aj žien*) nebola zahrnutá do škály trendových položiek. V priemere krajín ICCS rozhodný súhlas resp. súhlas s týmto tvrdením vyjadrilo 68 % žiakov, SR 59 % žiakov.

⁴ Negatívne výroky boli pred škálovaním ohodnotené obrátene.

Tabuľka 6 Priemerné skóre krajín na škále vyjadrujúce podporu rodovej rovnosti zo strany žiakov v ICCS 2009, 2016 a 2022

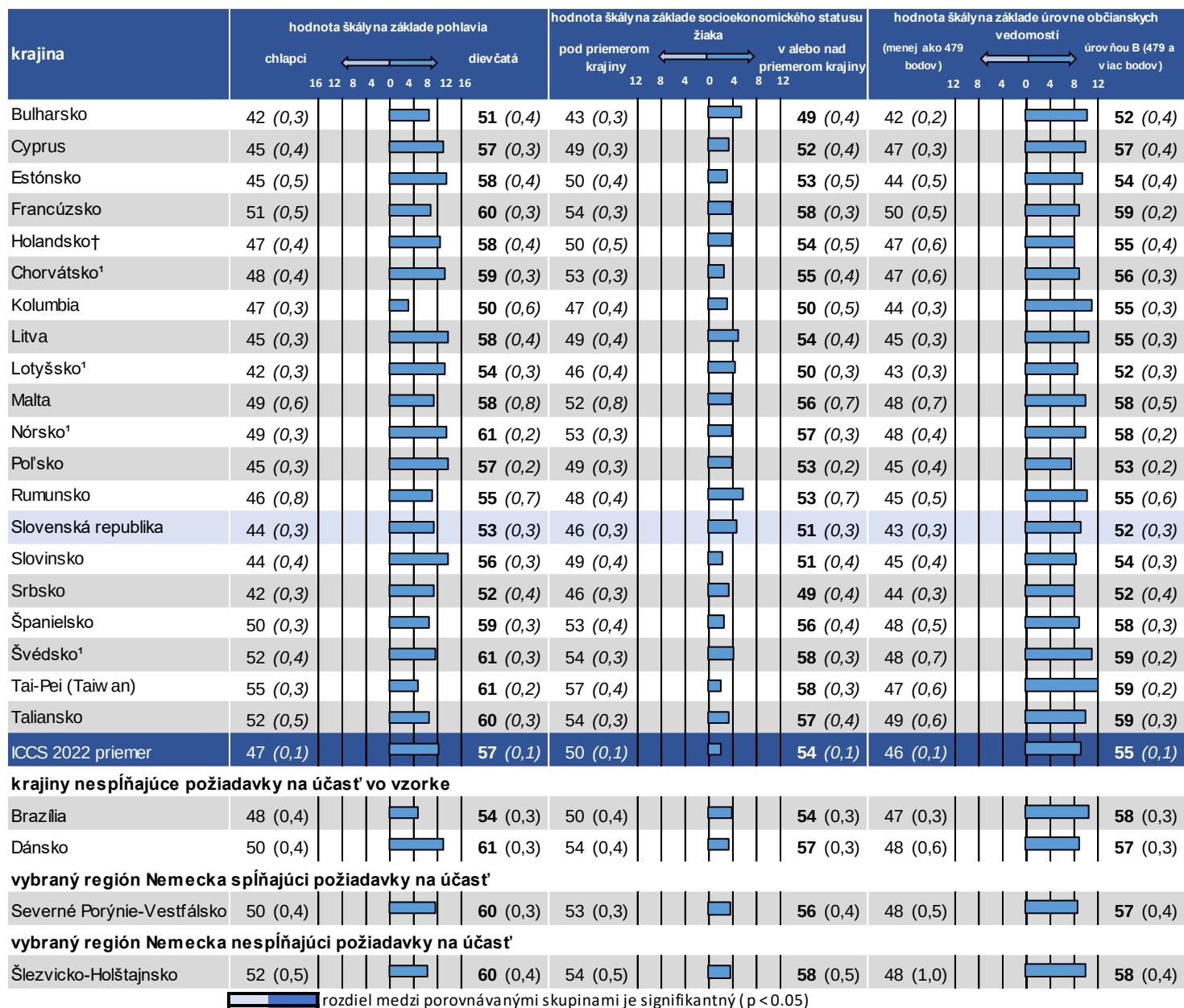
krajina	2022		2016	2009	rozdiel (2022 -	rozdiel (2022 -
Bulharsko	46 (0,3)	▼	46 (0,3)	46 (0,3)	0,1 (0,5)	0,5 (0,7)
Tai-Pei (Taiw an)	58 (0,2)	▲	56 (0,2)	55 (0,2)	1,2 (0,5)	2,1 (0,6)
Kolumbia	48 (0,4)	▼	50 (0,3)	49 (0,2)	-1,9 (0,6)	-0,9 (0,7)
Chorvátsko ¹	54 (0,3)	△	53 (0,3)		0,4 (0,5)	
Cyprus	51 (0,3)	▽		48 (0,2)		3,2 (0,6)
Estónsko	51 (0,4)		51 (0,3)	49 (0,3)	0,5 (0,6)	2,4 (0,7)
Francúzsko	56 (0,3)	▲				
Taliano	56 (0,3)	▲	53 (0,2)	52 (0,2)	2,6 (0,5)	3,9 (0,7)
Lotyšsko ¹	48 (0,2)	▼	46 (0,2)	46 (0,2)	1,9 (0,5)	2,4 (0,6)
Litva	51 (0,3)	▽	49 (0,2)	48 (0,2)	2,3 (0,5)	3,0 (0,7)
Malta	54 (0,7)	△	53 (0,2)	51 (0,3)	0,8 (0,8)	2,4 (0,9)
Holandsko†	52 (0,4)		52 (0,3)		-0,2 (0,6)	
Nórsko ¹	55 (0,2)	△	57 (0,2)	54 (0,3)	-1,9 (0,4)	0,8 (0,6)
Poľsko	51 (0,2)	▽		48 (0,3)		3,6 (0,6)
Rumunsko	50 (0,7)	▽				
Srbsko	47 (0,2)	▼				
Slovenská republika	49 (0,3)	▼		48 (0,2)		0,5 (0,6)
Slovinsko	50 (0,3)	▽	53 (0,2)	52 (0,2)	-2,4 (0,5)	-1,5 (0,7)
Španielsko	55 (0,3)	△		54 (0,3)		0,0 (0,7)
Švédsko ¹	56 (0,3)	▲	57 (0,2)	55 (0,3)	-0,8 (0,5)	1,1 (0,7)
ICCS 2022 priemer	52 (0,1)					
ICCS 2016/2022 priemer	52 (0,1)		52 (0,1)		0,2 (0,2)	
ICCS 2009/2022 priemer	52 (0,3)			50 (0,2)		1,6 (0,7)
krajiny nespĺňajúce požiadavky na účasť vo vzorke						
Brazília	51 (0,3)		-	-	-	-
Dánsko	55 (0,3)		-	-	-	-
vybraný región Nemecka spĺňajúci požiadavky na účasť						
Severné Porýnie-Vestfálsko	54 (0,3)	△	-	-	-	-
vybraný región Nemecka nespĺňajúci požiadavky na účasť						
Šlezvicko-Holštajnsko	56 (0,4)		-	-	-	-

hodnota škály krajiny v ICCS 2022 je:

- o viac ako 3 body nad priemerom ICCS 2022 ▲
 - významne nad priemerom ICCS 2022 △
 - významne pod priemerom ICCS 2022 ▽
 - o viac ako 3 body pod priemerom ICCS 2022 ▼
- boldom je označený významný rozdiel

Najmenší (4 body) aj keď stále významný rozdiel v podpore rodovej rovnosti sme zaznamenali v priemere krajín ICCS medzi žiakmi z domácností, ktoré boli nad a pod priemerom hodnoty **socioekonomického indexu** krajiny. Žiaci s **vyššou** hodnotou socioekonomického indexu či už v priemere krajín ICCS, alebo samostatne v každej krajine zapojenej v štúdiu ICCS vyjadrili **vyššiu úroveň podpory rodovej rovnosti**. Najväčší rozdiel bol zaznamenaný v Rumunsku a Bulharsku (päť alebo viac bodov). V SR predstavoval tento rozdiel 4 body.

Tabuľka 7 Priemerné skóre krajín na škále vyjadrujúce podporu rodovej rovnosti zo strany žiakov na základe pohlavia, socioekonomického statusu žiaka a úrovne občianskych vedomostí

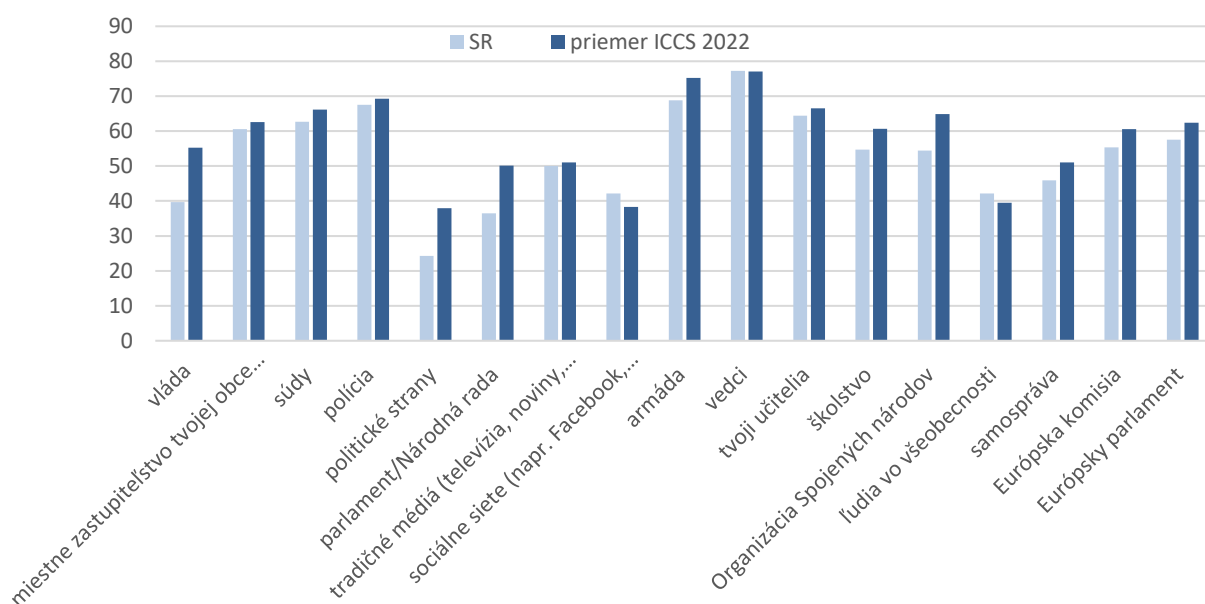
Dôvera k vybraným inštitúciám

Na otázku, *Do akej miery dôveruješ každej z nasledujúcich skupín, inštitúcií alebo zdrojov informácií?*⁵ Mohli žiaci odpovedať: *úplne, celkom dosť, málo a vôbec nie*. Nasledovné údaje sú za odpovede *úplne a celkom dosť*.

⁵ Jednotlivé položky, ku ktorým sa žiaci vyjadrovali boli: a) vláda Slovenskej republiky; b) miestne zastupiteľstvo tvojej obce alebo mesta; c) súdy; d) polícia; e) politické strany; f) parlament/Národná rada SR; g) tradičné médiá (televízia, noviny, rádio); h) sociálne siete (napr. Facebook, Instagram, YouTube); i) armáda; j) vedci; k) tvoji učitelia; l) školstvo; m) Organizácia Spojených národov; n) ľudia vo všeobecnosti; o) samospráva; p) Európska komisia; q) Európsky parlament.

Najviac žiakov, či už v priemere krajín ICCS 2022, alebo SR vyjadrilo dôveru *vedcom* zhodne 77 % žiakov; *armáde* ICCS 75 %, SR 69 % žiakov; *polícii* ICCS 68 %, SR 68 % žiakov; svojim *učiteľom* ICCS 67 %, SR 64 %; *súdom* ICCS 66 %, SR 63 %. **Najmenej** dôvery žiaci prejavili či už v priemere krajín ICCS 38 % alebo SR 24 % *politickým stranám*; *sociálnym sieťam* ICCS 38 %, SR 42 %; *ľuďom vo všeobecnosti* ICCS 40 %, SR 42 % (**Graf 2**).

Graf 2 Percentuálne zastúpenie žiakov na základe odpovedí ohľadom ich dôvery k vybraným skupinám, inštitúciám, zdrojom informácií za SR a priemer krajín ICCS 2022⁶

Predpokladaná účasť vo voľbách

Na základe troch odpovedí žiakov (*voliť v komunálnych voľbách*; *voliť v celoštátnych voľbách*; *pred hlasovaním si o kandidátoch získať informácie*) na otázku⁷ *Nižšie sú vymenované rôzne spôsoby, akými sa dospelí môžu aktívne podieľať na živote spoločnosti. Keď budeš dospelý/-á, čo si myslíš, že budeš robiť? (V každom riadku označ iba jednu možnosť.)* bola vytvorená **škála očakávanej volebnej účasti** žiakov. Na uvedenej škále bolo možné porovnanie jednotlivých cyklov ICCS 2009, 2016 a 2022. Medzi cyklami ICCS 2016 a ICCS 2022 sme v priemere krajín ICCS zaznamenali štatisticky významný pokles (o 2,5 bodu), a tiež menší, ale aj tak štatisticky významný pokles (o 1,2 bodu) medzi ICCS 2009 a ICCS 2022. Výrazne vyššie skóre ako priemer ICCS 2022 (o viac ako tri body) sme zaznamenali v Nórsku a Rumunsku, zatiaľ čo skóre v Estónsku a Lotyšsku bolo významne nižšie ako priemerné skóre v krajinách ICCS o viac ako tri body (**Tabuľka 8**).

⁶ Pre položky *samospráva*; *Európska komisia*; *Európsky parlament* je priemer krajín ICCS vypočítaný len z údajov tých krajín, ktoré mali danú položku zaradenú v Dotazníku pre žiaka.

⁷ Okrem týchto troch odpovedí, žiaci sa v tejto otázke vyjadrovali aj k položkám:

Tabuľka 8 Priemerné skóre krajín na škále vyjadrujúcej očakávanej volebnej účasti zo strany žiakov v ICCS 2009, 2016 a 2022

krajina	2022	2016	2009	rozdiel (2022 - 2016)	rozdiel (2022 - 2009)
Bulharsko	47 (0,3) ▽	50 (0,3)	48 (0,3)	-2,1 (0,4)	-0,3 (0,5)
Cyprus	46 (0,3) ▽	-	49 (0,2)	-	-2,5 (0,4)
Estónsko	46 (0,4) ▼	48 (0,2)	47 (0,3)	-2,3 (0,5)	-0,9 (0,5)
Francúzsko	53 (0,2) ▲	-	-	-	-
Holandsko†	47 (0,3) ▽	47 (0,3)	-	0,0 (0,4)	-
Chorvátsko ¹	48 (0,3) ▽	51 (0,2)	-	-3,1 (0,4)	-
Kolumbia	50 (0,2) △	53 (0,2)	54 (0,2)	-3,4 (0,4)	-3,9 (0,4)
Litva	49 (0,3)	52 (0,2)	52 (0,2)	-2,8 (0,4)	-2,4 (0,4)
Lotyšsko ¹	44 (0,3) ▼	49 (0,2)	50 (0,3)	-5,0 (0,4)	-5,8 (0,5)
Malta	47 (0,4) ▽	50 (0,2)	49 (0,4)	-3,2 (0,5)	-2,5 (0,6)
Nórsko ¹	52 (0,2) ▲	54 (0,1)	52 (0,3)	-2,1 (0,3)	0,0 (0,4)
Poľsko	50 (0,2) △	-	48 (0,3)	-	1,8 (0,4)
Rumunsko	52 (0,4) ▲	-	-	-	-
Slovenská republika	48 (0,3) ▽	-	48 (0,3)	-	-0,2 (0,5)
Slovinsko	48 (0,2) ▽	50 (0,3)	50 (0,2)	-1,6 (0,4)	-1,5 (0,4)
Srbsko	43 (0,3) ▼	-	-	-	-
Španielsko	50 (0,2) △	-	51 (0,3)	-	-0,6 (0,4)
Švédsko ¹	51 (0,3) △	53 (0,2)	49 (0,3)	-1,9 (0,4)	2,3 (0,5)
Tai-Pei (Taiw an)	51 (0,2) △	53 (0,2)	51 (0,2)	-1,5 (0,3)	0,5 (0,3)
Taliansko	52 (0,2) △	54 (0,2)	54 (0,2)	-2,7 (0,4)	-2,6 (0,4)
ICCS 2022 priemer	49 (0,1)				
ICCS 2016/2022 priemer	49 (0,1)	51 (0,1)		-2,5 (0,1)	
ICCS 2009/2022 priemer	49 (0,3)		50 (0,3)		-1,2 (0,4)
krajiny nespĺňajúce požiadavky na účasť vo vzorke					
Brazília	51 (0,2)	-	-	-	-
Dánsko	52 (0,2)	-	-	-	-
vybraný región Nemecka spĺňajúci požiadavky na účasť					
Severné Porýnie-Vestfálsko	47 (0,3) ▽	-	-	-	-
vybraný región Nemecka nespĺňajúci požiadavky na účasť					
Šlezvicko-Holštajnsko	48 (0,3)	-	-	-	-

hodnota škály krajiny v ICCS 2022 je:

o viac ako 3 body nad priemerom ICCS 2022 ▲

významne nad priemerom ICCS 2022 △

významne pod priemerom ICCS 2022 ▽

o viac ako 3 body pod priemerom ICCS 2022 ▼

boldom je označený významný rozdiel

Štúdia ICCS skúmala aj rozdiely v postojoch žiakov na škále očakávanej volebnej účasti žiakov podľa **pohlavia, socioekonomického zázemia a úrovne občianskych vedomostí (Tabuľka 9).**

Výsledky ukazujú konzistentné **významné pozitívne asociácie** medzi očakávanou **volebnou účasťou** a úrovňou **občianskych vedomostí**. V priemere krajín ICCS bol rozdiel v očakávanom skóre volebnej účasti medzi žiakmi s občianskymi vedomosťami na úrovni B alebo nad ňou a žiakmi s občianskymi vedomosťami pod úrovňou B takmer šesť bodov.

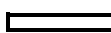
Najväčší rozdiel bol v Nórsku (7,5 bodu) a najmenší v Kolumbii (3,7 bodu). V Slovenskej republike bol tento rozdiel na úrovni 5,5 bodu.

Významné rozdiely sme zaznamenali aj v skóre očakávanej volebnej účasti v závislosti od **socioekonomického zázemia** žiaka (definovaného ako nad alebo pod priemerom krajiny). Skóre na škále pre žiakov s vyšším socioekonomickým zázemím bolo v priemere krajín ICCS takmer o štyri body vyššie ako skóre žiakov z domácností s nižším socioekonomickým statusom. Najväčšie rozdiely boli pozorované v Lotyšsku a Nórsku (päť a viac bodov), zatiaľ čo najmenší rozdiel bol zaznamenaný v Rumunsku (2,1 bodov), SR (3,9 bodu)

Tabuľka 9 Priemerné skóre krajín na škále vyjadrujúcej očakávanej volebnej účasti zo strany žiakov v závislosti od pohlavia, socioekonomického statusu a vedomostnej úrovne žiaka

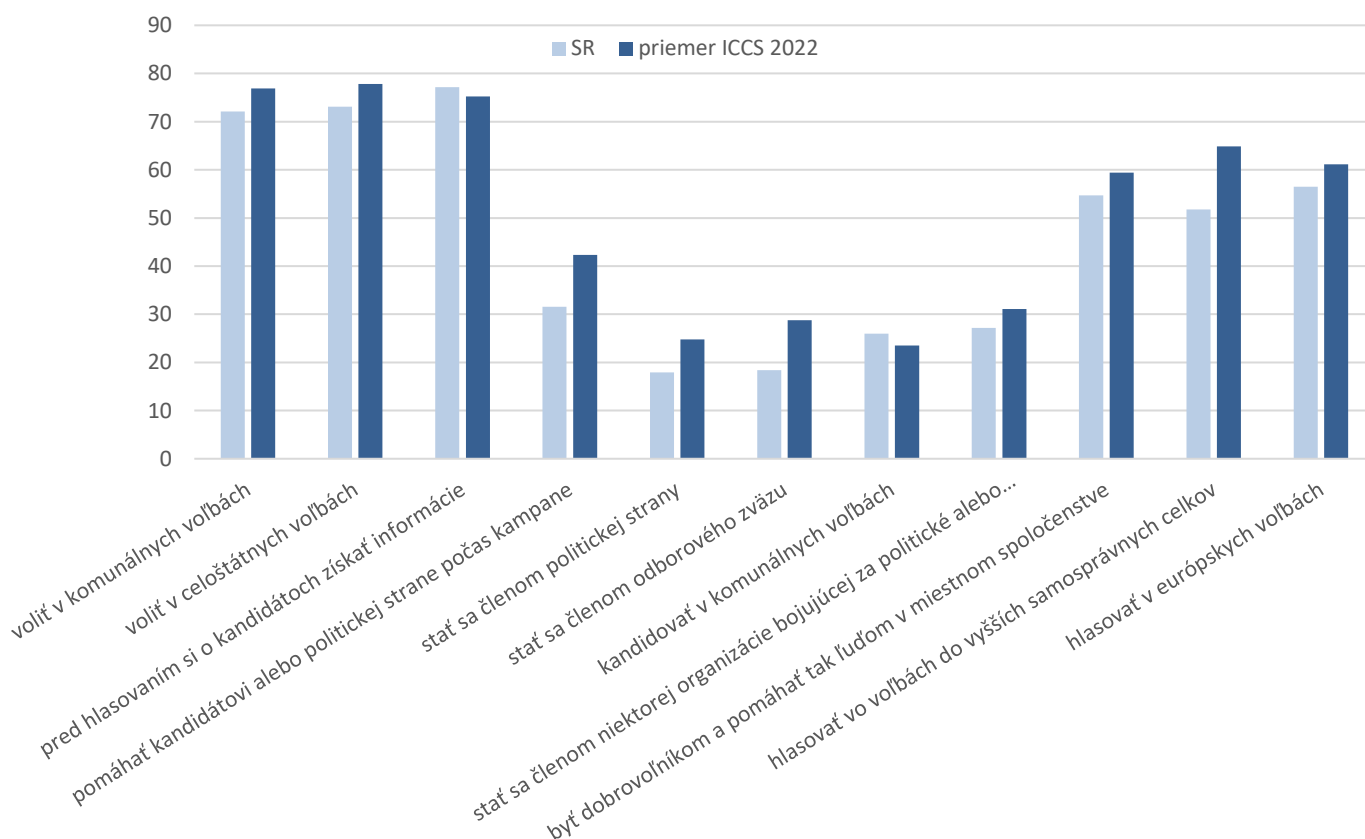
krajina	hodnota škály na základe pohlavia										hodnota škály na základe socioekonomického statusu žiaka										hodnota škály na základe úrovne občianskych vedomostí									
	chlapci					dievčatá					pod priemerom krajiny					v alebo nad priemerom krajiny					(menej ako 479 bodov)					úrovňou B (479 a viac bodov)				
	16	12	8	4	0	4	8	12	16	12	8	4	0	4	8	12	12	8	4	0	4	8	12							
Bulharsko	47 (0,3)									48 (0,4)	46 (0,3)						49 (0,4)	45 (0,4)						50 (0,4)						
Tai-Pei (Taiwan)	51 (0,2)									52 (0,2)	50 (0,2)						52 (0,3)	46 (0,7)						52 (0,2)						
Kolumbia	50 (0,3)									50 (0,3)	49 (0,3)						51 (0,3)	48 (0,3)						52 (0,3)						
Chorvátsko ¹	47 (0,3)									49 (0,3)	47 (0,4)						50 (0,3)	44 (0,5)						50 (0,3)						
Cyprus	46 (0,4)									46 (0,3)	44 (0,3)						48 (0,3)	44 (0,3)						49 (0,4)						
Estónsko	46 (0,4)									46 (0,4)	43 (0,3)						48 (0,5)	41 (0,4)						47 (0,4)						
Francúzsko	53 (0,3)									54 (0,3)	52 (0,3)						55 (0,3)	49 (0,4)						55 (0,2)						
Taliano	51 (0,3)									52 (0,3)	50 (0,3)						53 (0,2)	47 (0,4)						53 (0,2)						
Lotyšsko ¹	44 (0,4)									45 (0,4)	42 (0,4)						47 (0,3)	41 (0,4)						47 (0,3)						
Litva	48 (0,3)									50 (0,3)	47 (0,3)						52 (0,4)	45 (0,3)						52 (0,3)						
Malta	46 (0,3)									47 (0,5)	46 (0,3)						48 (0,5)	44 (0,4)						48 (0,4)						
Holandsko†	47 (0,4)									47 (0,4)	44 (0,3)						50 (0,3)	43 (0,4)						49 (0,3)						
Nórsko ¹	51 (0,2)									54 (0,2)	50 (0,2)						55 (0,2)	47 (0,3)						54 (0,2)						
Poľsko	49 (0,3)									51 (0,2)	48 (0,2)						52 (0,2)	45 (0,4)						51 (0,2)						
Rumunsko	51 (0,4)									53 (0,4)	51 (0,4)						53 (0,4)	50 (0,4)						54 (0,4)						
Srbsko	44 (0,4)									43 (0,4)	42 (0,4)						45 (0,3)	41 (0,3)						46 (0,5)						
Slovenská republika	48 (0,3)									48 (0,3)	46 (0,4)						50 (0,3)	44 (0,5)						50 (0,3)						
Slovinsko	48 (0,3)									49 (0,3)	46 (0,3)						50 (0,4)	44 (0,4)						50 (0,3)						
Španielsko	50 (0,3)									51 (0,3)	49 (0,3)						52 (0,3)	47 (0,4)						52 (0,2)						
Švédsko ¹	51 (0,3)									52 (0,3)	49 (0,3)						53 (0,3)	46 (0,6)						53 (0,2)						
priemer ICCS 2022	48 (0,1)									49 (0,1)	47 (0,1)						51 (0,1)	45 (0,1)						51 (0,1)						
krajiny nespĺňajúce požiadavky na účasť vo vzorke																														
Brazília	51 (0,2)									51 (0,3)	50 (0,3)						52 (0,3)	48 (0,3)						54 (0,3)						
Dánsko	50 (0,3)									53 (0,3)	50 (0,3)						54 (0,3)	46 (0,4)						53 (0,2)						
vybraný región Nemecka spĺňajúci požiadavky na účasť																														
Severné Porýnie-Vestfálsko (r)	46 (0,3)									48 (0,4)	44 (0,3)						50 (0,3)	42 (0,4)						49 (0,3)						
vybraný región Nemecka nespĺňajúci požiadavky na účasť																														
Šlezvicko-Holštajnsko	48 (0,4)									48 (0,5)	46 (0,5)						50 (0,5)	43 (0,8)						49 (0,3)						
rozdiel medzi porovnávanými skupinami je signifikantný (p < 0,05)																														
rozdiel medzi porovnávanými skupinami nie je signifikantný (p < 0,05)																														

 rozdiel medzi porovnávanými skupinami je signifikantný (p < 0,05)

 rozdiel medzi porovnávanými skupinami nie je signifikantný (p < 0,05)

Menšie rozdiely boli zaznamenané na škále očakávanej volebnej účasti pri porovnaní výsledkov medzi **dievčatami a chlapcami**. Dievčatá dosiahli len mierne, aj keď výrazne vyššie skóre ako chlapci vo väčšine krajín s priemerným rozdielom jedného bodu. Najväčší rozdiel bol zaznamenaný v Nórsku 3,1 bodu, naopak štatisticky nevýznamný rozdiel bol zaznamenaný v Holandsku, Estónsku, Kolumbii, Slovenskej republike, Srbsku a Tai-Pei (Taiwan).

Pri pohľade do budúcnosti najviac žiakov v priemere krajín ICCS sa vyjadrilo, že by v dospelosti volilo v celoštátnych voľbách 78 % žiakov (SR 73 %), nasledované účasťou v komunálnych voľbách 77 % žiakov (SR 72 %) a pred hlasovaním by si o kandidátoch zisťovalo informácie 75 % žiakov (SR 77 %). Hlasovať vo voľbách do vyšších samosprávnych celkov alebo v európskych voľbách sa chystá 65 % resp. 61 % žiakov (SR 52 resp. 57 % žiakov). Naopak najmenej žiakov v priemere krajín ICCS sa vyjadrilo, že by v dospelosti chceli kandidovať v komunálnych voľbách 24 % (SR 26 %); stať sa členom politickej strany 25 % (SR 18 %); stať sa členom odborového zväzu 29 % (SR 18 %).

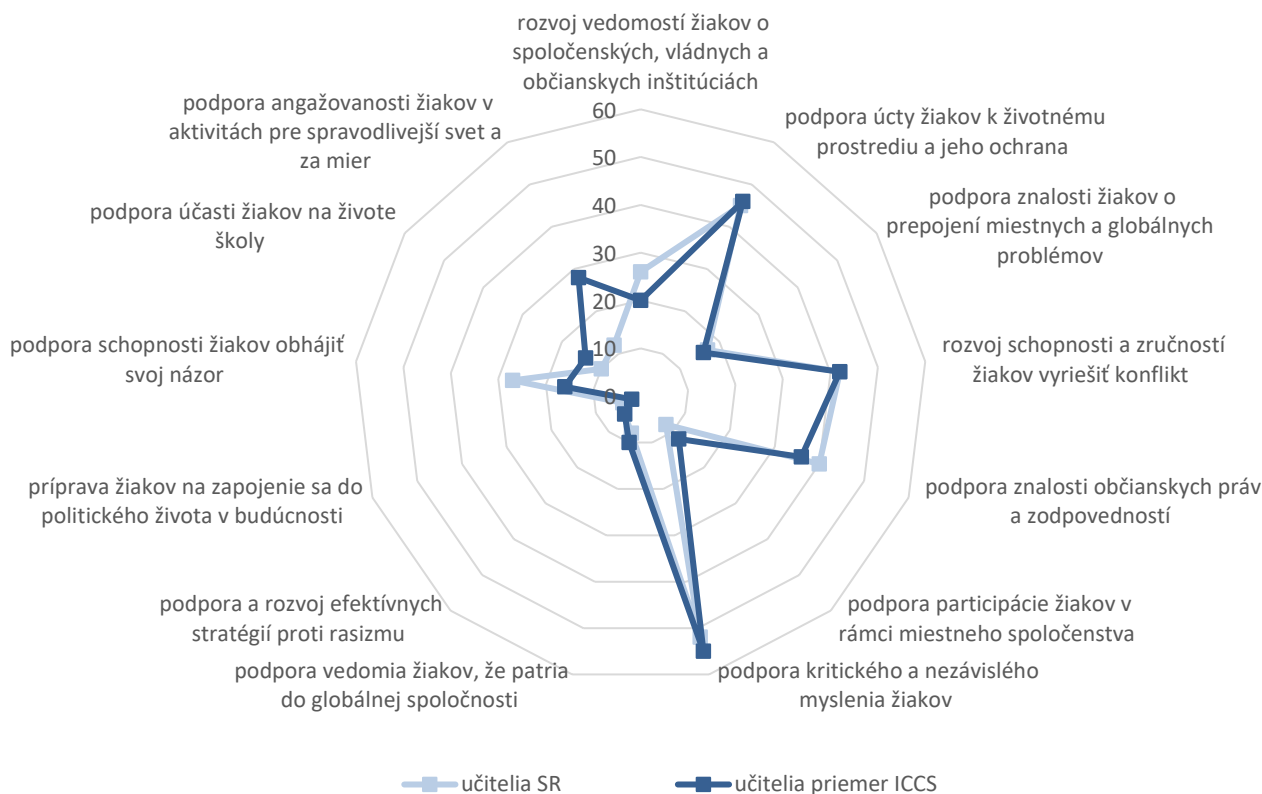
Graf 3 Percentuálne zastúpenie žiakov na základe odpovedí ohľadom ich aktívneho podieľania sa v dospelosti na živote spoločnosti za SR a priemer krajín ICCS 2022⁸

⁸ Pre položky *hlasovať v európskych voľbách* a *hlasovať vo voľbách do vyšších samosprávnych celkov* je priemer krajín ICCS vypočítaný len z údajov tých krajín, ktoré mali danú položku zaradenú v Dotazníku pre žiaka.

4.2 Dotazník pre učiteľa a Školský dotazník

Najdôležitejšie ciele občianskej náuky⁹

Učiteľia¹⁰, ktorí v čase zberu výskumných údajov učili žiakov cieľových tried mali vybrať tri ciele občianskej náuky, ktoré považujú za najdôležitejšie.

Graf 3 Percentuálne zastúpenie učiteľov na základe výberu troch cieľov pre SR a priemer ICCS 2022 (učitelia si mohli vybrať tri z 13 možných cieľov)

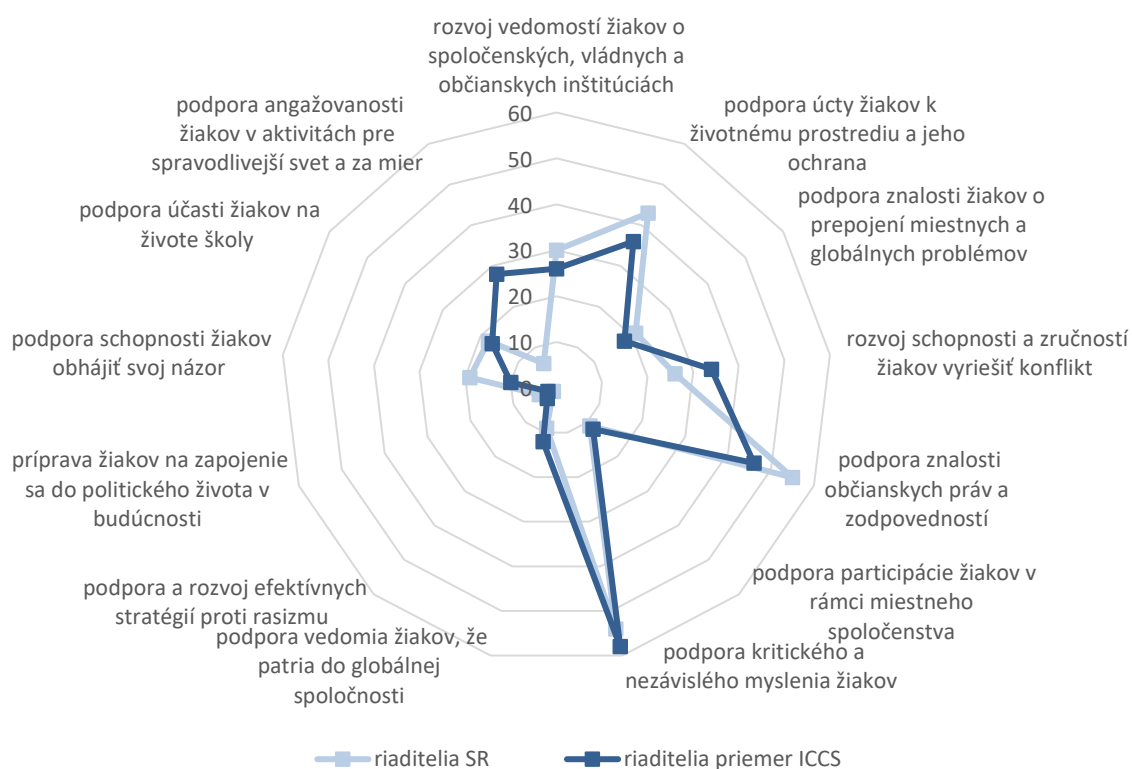
Takmer zhodne, polovica učiteľov krajín ICCS (55 %) aj SR (52 %) uvádza ako hlavný cieľ občianskej náuky *podporu kritického a nezávislého myslenia žiakov*. Na druhom mieste v priemere krajín ICCS, 46 % učiteľov uviedlo *podporu úcty žiakov k životnému prostrediu a jeho ochranu*, v SR 45 % učiteľov. 42 % učiteľov v priemere ICCS aj SR uviedlo *rozvoj schopnosti a zručností žiakov vyriešiť konflikt*. Za najmenej dôležitejšie ciele považujú

⁹ Čo považujete za najdôležitejšie ciele občianskej výchovy a vzdelávania v škole? (bolo potrebné vybrať tri ciele z uvedených 13, ktoré považujú za najdôležitejšie): *rozvoj vedomostí žiakov o spoločenských, vládnych a občianskych inštitúciách; podpora úcty žiakov k životnému prostrediu a jeho ochrana; podpora znalosti žiakov o prepojení miestnych a globálnych problémov; rozvoj schopnosti a zručností žiakov vyriešiť konflikt; podpora znalosti občianskych práv a zodpovedností; podpora participácie žiakov v rámci miestneho spoločenstva; podpora kritického a nezávislého myslenia žiakov; podpora vedomia žiakov, že patria do globálnej spoločnosti; podpora a rozvoj efektívnych stratégií proti rasizmu; príprava žiakov na zapojenie sa do politického života v budúcnosti; podpora schopnosti žiakov obhájiť svoj názor; podpora účasti žiakov na živote školy; podpora angažovanosti žiakov v aktivitách pre spravodlivejší svet a za mier.*

¹⁰ Otázka bola obsiahnutá aj v Školskom dotazníku, ktorý vyplňal riaditeľ školy.

učitelia v SR (4 %) *prípravu žiakov na zapojenie sa do politického života v budúcnosti*, v priemere krajín ICCS sú to len 2 % učiteľov a *podporu a rozvoj efektívnych stratégií proti rasizmu* (zhodne v SR aj priemere ICCS 5 % učiteľov). Najväčšie rozdiely medzi učiteľmi SR a priemerom krajín ICCS sme zaznamenali pre položku *podpora angažovanosti žiakov v aktivitách pre spravodlivejší svet a za mier*, ktorú si vybralo 28 % učiteľov v priemere krajín ICCS, ale len 12 % učiteľov SR a pre položku *podpora schopnosti žiakov obhájiť svoj názor*, ktorú si vybralo 27 % učiteľov SR ale len 16 % učiteľov v priemere krajín ICCS. (**Graf 3**)

Na základe výberu cieľov **riaditeľmi** škôl, môžeme konštatovať, že 58 % žiakov v priemere krajín ICCS navštevuje školy, ktorých riaditeľ si vybral ako jeden z cieľov *podporu kritického a nezávislého myslenia žiakov* (SR 54 % žiakov). Na druhom mieste v priemere krajín ICCS, 46 % žiakov navštevuje školy, ktorých riaditeľ si vybral cieľ *podpora znalosti občianskych práv a zodpovedností* (SR 55 % žiakov). Naopak najmenej žiakov (priemer krajín ICCS 3 % a SR 1 % žiakov) navštevuje školy, ktorých riaditeľ vybral cieľ *podpora a rozvoj efektívnych stratégií proti rasizmu* a cieľ *príprava žiakov na zapojenie sa do politického života v budúcnosti* (priemer krajín ICCS 2 % a SR 4 % žiakov). Najväčšie rozdiely v percentuálnom zastúpení žiakov medzi SR a priemerom krajín ICCS až 22 percentuálnych bodov sme zaznamenali pre položku *podpora angažovanosti žiakov v aktivitách pre spravodlivejší svet a za mier* (priemer krajín ICCS 28 % žiakov, SR 6 % žiakov). (**Graf 4**)

Graf 4 Percentuálne zastúpenie žiakov na základe výberu troch cieľov riaditeľom školy, ktorú navštevujú pre SR a priemer ICCS 2022 (riaditelia si mohli vybrať tri z 13 možných cieľov)